

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ympäristönsuojelulakia ja jätelakia muutettavaksi siten, että valvontaviranomaisten oikeutta periä kustannuksia vastaavasti maksuja suorittamistaan valvontatoimenpiteistä laajennettaisiin. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kuntien ja valtion viranomaisten taloudellisia voimavaroja valvontatehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan maksullisuus ulotettaisiin koskemaan pilaantuneen maaperän kunnostamistoimenpiteiden valvontaa. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle säädettäisiin oikeus periä maksu onnettomuus-, häirtä- tai rikkomustilanteissa tehdyistä tarkastuksista. Jätelain mukaisen valvonnan maksullisuuden sääntelyä tarkistettaisiin vastaamaan ympäristönsuojelulakia siten, että valvontaviranomaiset voisivat periä valvottavilta maksun muun muassa määräaikaistarkastuksista ja rikkomusten johdosta annettujen määräysten noudattamisen valvonnasta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi viranomaisten toimivaltaa vakuuden asettamisessa silloin, kun vakuus vaaditaan aloitettaessa ympäristöluvanvarainen toiminta muutoksenhausta huolimatta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
PERUSTELUT	3
1 Nykytila.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan unionin lainsäädäntö ympäristövalvonnan osalta.....	4
1.3 Nykytilan arviointi	6
2 Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset.....	7
2.1 Jäte- ja ympäristövalvonnan maksut	7
2.2 Toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta liittyvän vakuuden asettaminen.....	11
3 Esityksen vaikutukset.....	11
3.1 Taloudelliset vaikutukset yrityksille	11
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
3.3 Ympäristövaikutukset	12
4 Asian valmistelu.....	13
5 Voimaantulo.....	15
6 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	15
LAKIEHDOTUKSET	18
1. laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	18
2. laki jätelain muuttamisesta	19
RINNAKKAISTEKSTIT	22
1. laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta	22
2. laki jätelain muuttamisesta	25

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Jäte- ja ympäristövalvonnan kustannukset

Valtion viranomaisten tuottamien tavaroiden ja palvelusuritteiden maksullisuuden perusteista säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Maksuperustelain 4 §:n mukaan maksullisia suoritteita ovat muun muassa päätökset, jotka on tehty hakemuksesta ja muu toiminta, milloin suoritteen tuottaminen on ollut seurausta vastaanottajan toimenpiteestä. Kuntien osalta maksuperusteista ja niiden perimiseen liittyvistä periaatteista säädetään erityislaeissa.

Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisten lupien ja ilmoitusten käsittely on ollut maksullista ainakin vuoden 1991 ympäristölupamenettelylain ja vuoden 1993 jätelain voimaantulosta. Vuonna 2014 ympäristönsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä valtion ja kuntien ympäristönsuojelun valvontaviranomaisille säädettiin mahdollisuus periä maksuja laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen tai rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista sekä valvonnasta, joka on tarpeen rikkomusten tai laiminlyöntien johdosta annettujen kieltojen ja määräysten noudattamisen valvomiseksi. Tuolloin kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten perimien valvontamaksujen ulkopuolelle jätettiin ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaiset onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa tehtävät tarkastukset. Jätelain 123 §:n 4 momentin mukaan valvontaviranomaisella on oikeus periä valvottavalta mittauksista ja tutkimuksista aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Turvallisuus ja kemikaalivirasto (Tukes) on soveltanut säännöstä siten, että tuotevalvonnassa mittaus- ja tutkimuskustannukset on peritty toiminnanharjoittajalta, jos tuote on osoittautunut vaatimusten vastaiseksi.

Kuntien ympäristönsuojelun toimintamenot ovat vuositasolla noin 76,7 miljoonaa euroa (2014). Kuntien ympäristönsuojelun tehtävien hoitamiseen käytetään vuosittain vajaat 500 henkilötyövuotta. Työajasta lupa- ja päätösasioihin arvioidaan käytettävän 24 prosenttia, lupa- ja päätössioiden valvontaan arvioidaan käytettävän noin 11 prosenttia, muuhun valvontaan 11 prosenttia ja hallintotehtäviin 10 prosenttia. Kuntien ympäristönsuojelutehtävien henkilöstömäärä kasvoi voimakkaasti edellisellä vuosikymmenellä, jonka jälkeen henkilöstömäärä on luultavasti vakiintunut tämän vuosikymmenen alun tasolle. Edellä esitetyt luvut eivät sisällä kattavasti jätehuollon järjestämiseen liittyviä viranomaistehtäviä. (Kuntien ympäristönsuojelun hallintokysely, Kuntaliitto 2013)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) suorittamaan maksuttoman pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamisen valvontaan arvioidaan nykyisellään käytettävän noin kuusi henkilötyövuotta, mikä tarkoittaa noin puolen miljoonan euron vuosittaisia kustannuksia. Arvio perustuu työajan kohdentamiseen tuntikirjauksissa, eikä sitä voida pitää erityisen täsmällisenä. ELY-keskusten suorittamaan jätelain valvontaan (poislukien ympäristöluvanvaraisten laitosten valvonta), maksuttomaan jätehuollon valvontaan ja maksuttomaan tuottajavastuuvalvontaan arvioidaan nykyisellään käytettävän vuositasolla alle kahdeksan henkilötyövuotta. Vuositasolla jätelain valvontatehtäviin arvioidaan käytettävän ELY-keskuksissa alle miljoona euroa.

Tukes käyttää ympäristöhallinnon rahoituksen kautta tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden, paristojen, akkujen ja pakkausten markkinavalvontaan 175 000 euroa vuodessa.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tehtäväksi kuuluvista kansainvälisten jätteensiirtojen viranomaistehtävistä ja valvonnasta vastaa noin neljä ja puoli työntekijää. Viimeisten vuosien

aikana kyseisistä tehtävistä perittävässä maksuissa on pyritty siirtymään hinnoittelun osalta kustannusvastaavuusperiaatteen suuntaan.

1.1.2 Toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta liittyvän vakuuden asettaminen

Ympäristönsuojelulain 199 §:n mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttumisen varalle. Velvollisuus asettaa vakuus ei koske valtiota tai sen laitosta, kuntaa tai kuntayhtymää.

Ympäristönsuojelulain 59 §:ssä tarkoitettu jätteen käsittelytoiminnan vakuus asetetaan 61 §:n 2 momentin mukaan valvontaviranomaiselle, eli ELY-keskukselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ympäristönsuojelulain 126 §:n mukaan, jos 125 §:ssä tarkoitettujen vahinkojen yksityiskohtainen selvittäminen viivästyttäisi kohtuuttomasti luparatkaisua, lupaviranomainen voi ratkaista lupa-asian ja siirtää korvausasian myöhemmin ratkaistavaksi. Tällöin, jos luvanhakijana on muu kuin valtio, kunta tai kuntayhtymä, hakija velvoitetaan asettamaan vakuus aluehallintovirastolle. Vesilain 11 luvun 18 §:n 2 momentin mukaisesti ratkaistaessa asia osittain, vakuus edunmenetyksien korvaamisen varalta asetetaan 20 §:n 2 momentin mukaan niin ikään aluehallintovirastolle. Vesilain 3 luvun 17 §:n mukaan valmistelulupaa koskevassa päätöksessä on määrättävä vakuuden asettamisesta. Vesilaissa ei suoraan säädetä, mille viranomaiselle vakuus asetetaan, mutta 17 §:n 1 momentin mukaan vakuuden vapauttaa aluehallintovirasto.

Ympäristönsuojelulaissa ei nimenomaisesti säädetä, mille viranomaiselle 199 §:n mukainen vakuus tulee asettaa.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan unionin lainsäädäntö ympäristövalvonnan osalta

1.2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö Ruotsissa

Ympäristövalvonta on ollut maksullista Ruotsissa jo 1980-luvulta lähtien. Ruotsin ympäristökaari (miljöbalken) kattaa myös jätesäätelyn, jolloin suurelta osin myös jätesäätelyn valvonta on maksullista. Vuonna 1989 Ruotsissa siirryttiin tuntiperusteisesta laskutuksesta vuosimaksuihin. Pienimpien toimijoiden valvontaan voidaan soveltaa yhä edelleen tuntiperustaista laskutusta. Hakemusvaiheessa toiminnanharjoittajalle määrätään kertaluonteinen hakemusmaksu, joka sisältää hakijan neuvonnan, hakemuksen käsittelyn ja tulevan vuosimaksun määrittelyn. Toiminnanharjoittajakohtaisesti määrättävä vuosimaksu kattaa muun muassa tarkastuskäynnit, raporttien tarkastamisen ja neuvonnan. Maksu on samansuuruinen, vaikka viranomainen ei tekisikään tarkastuskäyntiä joka vuonna.

Ruotsin maksujärjestelmälle asetettujen tavoitteiden mukaan maksun tulee olla selkeä, yksinkertainen ja oikeudenmukainen aiheuttamisperiaatteen ja valvottavien yritysten kilpailukyvyyn kannalta. Järjestelmän aiheuttamien hallinnollisten kustannusten tulisi olla vähäisiä sekä viranomaisille että valvottaville yrityksille, mutta samanaikaisesti valvontasuoritusten hinnoittelun tulisi vastata viranomaiselle tosiasiallisesti valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Toiminnanharjoittajan tulisi myös saada maksulleen vastike viranomaiselta ja maksun tavoitteena on kannustaa toiminnanharjoittajia toimimaan säännösten ja lupaehtojen mukaisesti.

Valvontamaksuja voidaan myös alentaa useilla perusteilla kuten siksi, että lupatarkastelu vaatii vähemmän voimavaroja, toiminnanharjoittajan valvontatarpeet ovat tavallista pienemmät tai toiminta on kausiluonteista, jolloin valvontatarvetta on vain osan vuodesta. Viimeksi mainitussa tapauksessa valvontatarpeen tulee olla suhteessa pienempi ja alennusta ei saa myöntää,

HE 84/2017 vp

jos esimerkiksi osan vuodesta toteutettavaa toimintaa valvotaan keskimääräistä useammin, tai jos tuotantoa on vähennetty, taikka toiminta on loppunut.

Vuosimaksuun perustuva järjestelmä kattaa Ruotsissa noin 60—65 prosenttia valvonnan kustannuksista, jolloin alijäämä on 35—40 prosenttia.

1.2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö

Jätteistä annetun parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY, jäljempänä jätedirektiivi, 17 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimet varmistaakseen, että vaarallisen jätteen tuottaminen, kerääminen ja kuljettaminen sekä sen varastoiminen ja käsitteleminen toteutetaan olosuhteissa, joissa varmistetaan ympäristön ja ihmisten terveyden suojelu. Jätedirektiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on määrättävä jätettä käsittelevien laitosten ja yritysten luvassa tarpeelliset seuranta- ja valvontatoimet. Direktiivin tavoitteena on 1 artiklan mukaan ympäristön ja terveyden suojelu jätehuollon haittavaikutuksia vähentämällä. Jätedirektiivin 34 artiklan mukaan viranomaisten on määräajoin tarkastettava jätettä käsittelevät laitokset ja yritykset, jotka keräävät tai kuljettavat jätettä ammattimaisesti sekä välittäjät, kauppiat, laitokset ja yritykset, jotka tuottavat vaarallista jätettä. Jätedirektiiviin 34 artiklan 2 kohdan mukaan jätteen keräys- ja kuljetustoimia koskevien tarkastusten on katettava kerätyn ja kuljetetun jätteen lähtöpaikka, laatu, määrä ja määränpää.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1013/2006 jätteiden siirrosta, jäljempänä jätteensiirtoasetus ja siihen liittyvät valvonnasta annetut neuvoston asetus (EY) N:o 1420/1999 sekä komission asetus (EY) N:o 1418/2007 säätävät jäsenvaltioille yksityiskohtaisia velvoitteita kansainvälisten jätteiden siirtojen valvomiseksi sekä säännöksiä noudattamisen valvomiseksi velvollisuuden ilmoittaa nämä valvontatoimenpiteet komissiolle. Jätteensiirtoasetuksen 29 artiklan mukaan valvonnasta ja ilmoitusmenettelystä aiheutuvat kustannukset voidaan periä ilmoituksen tekijältä.

Tuottajavastuu tarkoittaa yritysten velvollisuutta järjestää markkinoille saattamiensa tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden keräys ja kierrätys kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan käytöstä. Tuottajavastuuta koskevista yleisistä periaatteista säädetään jätedirektiivin 8 artiklassa, 14 artiklan 2 kohdassa ja 15 artiklan 3 kohdassa. Parlamentin ja neuvoston direktiivi sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta 2012/19/EU velvoittaa jäsenvaltioita järjestämään tuottajavastuujärjestelmän direktiivin soveltamisalaan kuuluville sähkö- ja elektroniikkalaitteille. Parlamentin ja neuvoston direktiivi pakkauksista ja pakkausjäteistä (pakkausdirektiivi 94/62/EY sellaisena kuin se on muutettu direktiivillä 2004/12/EY) säätää jäsenvaltioille sitovat tavoitteet pakkausjätteen kierrätysasteen nostamiseksi ja siihen liittyvän jätehuollon järjestämiseksi. Suomessa pakkausdirektiivi on toimeenpantu tuottajavastuujärjestelmällä. Parlamentin ja neuvoston direktiivi romuajoneuvoista 2000/53/EY edellyttää jäsenvaltioita luomaan tuottajavastuujärjestelmän romuajoneuvoille. Parlamentin ja neuvoston direktiivi paristoista ja akuista sekä käytetyistä paristoista ja akuista 2006/66/EY edellyttää jäsenvaltioita luomaan tuottajavastuujärjestelmän käytetyille paristoille ja akuille. EU:n edellyttämien tuottajavastuujärjestelmien lisäksi tuottajavastuujärjestelmä on Suomessa otettu kansallisesti käyttöön keräyspaperille ja autonrenkaille. Tuottajavastuujärjestelmien toiminta edellyttää käytännössä viranomaisvalvontaa.

Parlamentin ja neuvoston direktiivi teollisuuden päästöistä 2010/75/EU, jäljempänä teollisuuspäästädirektiivi, yhdisti useita teollisuuden päästöihin liittyviä lainsäädäntökokonaisuuksia samaan direktiiviin. Direktiivin V luvuksi kodifioitiin olennaisilta osin samanlaisena organisten liuottimien käytöstä tietyissä toiminnoissa ja laitoksissa aiheutuvien haihtuvien organisten yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta annettu neuvoston direktiivi (1999/13/EY). Teollisuuspäästädirektiivin 4 artiklan mukaan nämä orgaanisia liuottimia käyttävät toiminnot voidaan luvanvaraisuuden sijasta rekisteröidä. Kyseisten laitosten rekisteröinti ja valvonta kuuluu Suomessa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille.

HE 84/2017 vp

Tiettyjen keskisuurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/2193/EU, jäljempänä MCP-direktiivi, tuli voimaan vuonna 2015. MCP-direktiivi velvoittaa keskisuuret polttolaitokset rekisteröitäväksi vaiheittain, sekä säättää näiden polttolaitosten päästöille sitovia rajoituksia. MCP-direktiivissä edellytetty laitojen rekisteröinti ja valvonta kuuluu Suomessa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille.

Neuvoston direktiivi kaatopaikoista (1999/31/EY sellaisena kuin se on muutettu parlamentin ja neuvoston asetuksilla (EY) N:o 1882/2003 ja N:o 1137/2008 sekä direktiivillä 2011/97/EU), jäljempänä kaatopaikkadirektiivi, sisältää erinäisiä vaatimuksia kaatopaikkojen toiminnasta ja järjestämisestä. Kaatopaikkadirektiivin 10 artiklassa säädetään, että jätteen sijoittamisesta perittävän hinnan on katettava kaatopaikan toimintaan ja perustamiseen liittyvät kustannukset aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Suomessa pienimpien kaatopaikkojen ympäristönsuojelulain mukainen valvonta on kuntien tehtävä.

1.3 Nykytilan arviointi

1.3.1 Jäte- ja ympäristövalvonnan kustannukset

Ympäristönsuojelulain ja jätelain toimeenpanon valvonnassa on edelleen tehostamisen tarvetta vuonna 2014 säädetystä ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan suunnitelmallisuudesta ja riskiperusteisuudesta sekä valvontatoimenpiteiden maksullisuudesta huolimatta. Suurilta osin tämä johtuu valvontaviranomaisten puutteellisista voimavaroista. Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisia valvonta- ja pakkokeinoja ei käytetä täysimääräisesti lainsäädännön valvonnassa ja toimeenpanossa, vaan valvontatyössä on korostunut neuvottelujen, huomautusten ja kehotusten käyttäminen ongelmien ratkaisemiseksi ja laillisen tilan palauttamiseksi.

Riittävien valvontavoimavarojen turvaaminen on koettu vaikeaksi ilman maksujen perimistä valvontasuoritteista. Muilla vastaavilla hallinnon aloilla, kuten rakennusvalvonnassa, maksut valvontasuoritteista ovat olleet käytössä jo pitkään ja laajalti. Jäte- ja ympäristölainsäädännön tehokkaan noudattamisen sekä julkiselle sektorille pidemmän päälle kalliiksi tulevien ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta on pidettävä epätoivottavana, jos valvontatoimenpiteet suunnataan lähinnä sellaisille sektoreille, joista nykyisen lainsäädännön mukaan voidaan periä maksuja. Tältä osin valvontasuoritteiden maksupohjan laajentaminen edesauttaa valvonnan kohdentamista riskiperusteisesti ja oikea-aikaisesti, jotta kiinnijäämisriski lainvastaisesta ja ympäristön kannalta vaarallisesta tai haitallisesta toiminnasta olisi riittävän suuri.

Ympäristönsuojelulain säätämisen yhteydessä eduskunta edellytti, että valvontamaksutulot tulee ohjata elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille tosiasiallisesti valvonnan käyttöön vähentämättä valvonnan muuta rahoitusta (EV 67/2014 vp). Osaltaan myös ympäristöhallintoon kohdistuneiden säästöpainneiden aikana ELY-keskusten valvontavoimavaroja on voitu samanaikaisesti vahvistaa. Näiltä osin näyttäisi, että eduskunnan lausumassa edellytetty valvontamaksuilla kerättyjen määrärahojen ohjaus valvontaan on onnistunut toivotulla tavalla. Tehtyä ratkaisua voidaan pitää oikeasuuntaisena, ja näin ollen voidaan katsoa tarkoituksenmukaiseksi edelleen siirtää valvontasuoritteiden rahoitus pohjan painopistettä verorahoitteisuudesta valvontatarpeen aiheuttajien suuntaan kustannusvastaavuusperiaatteen toteutumiseksi. Edelleen valvonnan maksupohjan laajentamisen yhteydessä on tarpeen varmistaa, että kerätyt maksutuotot käytetään täysimääräisesti valvonnan tehostamiseen vähentämättä valvonnan muuta rahoitusta.

1.3.2 Toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta liittyvän vakuuden asettaminen

Se, että ympäristönsuojelulaissa ei säädetä viranomaisesta, jolle toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta liittyvä vakuus asetetaan, on aiheuttanut epäselvän tilanteen. Lupaviranomaisen ratkaisuihin siitä, kummalle viranomaiselle, lupa- vai valvontaviranomaiselle, va-

kuus määrätään asetettavaksi, on esiintynyt vaihtelua. Vakuuden asettamista valvontaviranomaiselle voidaan perustella sillä, että vakuus voi tulla realisoitavaksi valvontatoimivallan käyttöön liittyvän hallintopakkopäätöksen myötä. Jos vakuus on asetettu sellaisen viranomaisen hyväksi, joka ei käytä valvontatoimivaltaa, vakuuden realisoiminen vaikeutuu hallinnollisesti.

Vakuuden asettamista aluehallintovirastolle on perusteltu puolestaan sillä, että ympäristönsuojelulain 47 §:n mukaisessa ympäristö- ja vesiluvan yhteiskäsittelyssä lupaviranomainen joutuu määräämään luvanhakijan asettamaan vakuudet kahdelle eri viranomaiselle. Tällaista käytäntöä on pidetty jännitteisenä hyvän hallinnon periaatteen kanssa.

Syksyllä 2016 valvontaviranomainen on hakenut muutosta joihinkin toiminnan aloittamiseen liittyvistä luparatkaisuista vakuutta säilyttävän viranomaisen osalta. Esitystä valmisteltaessa katsottiin, että toiminnanharjoittajien aseman ja viranomaisten tehtävät huomioonottaen on tarkoituksenmukaista säätää, kummalle viranomaiselle vakuus asetetaan. Oikeudellisesti epäselvää tilaa ja viranomaisten toistensa tekemiin päätöksiin kohdistuvia muutoksenhakuja voidaan pitää epätarkoituksenmukaisena toiminnanharjoittajien kannalta, koska muutoksenhakupерuste ei liity ympäristönsuojelun tasoon, vaan hallinnon järjestämiseen.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan kuuluvan aluehallintouudistuksen valmistelun yhteydessä on asetettu tavoitteeksi, että ympäristölupien myöntäminen ja valvonta yhdistetään samalle viranomaiselle. Tämä uudistus tulee ennen pitkään selkeyttämään vakuutta säilyttävän viranomaisen määräämiseen liittyvät ongelmat. Ennen kerrotun aluehallintouudistuksen loppuunsaattamista katsotaan kuitenkin tarpeelliseksi hallinnon sujuvan järjestämisen kannalta säätää selkeästi viranomaisten toimivallasta vakuuden asettamisen osalta.

2 Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

2.1 Jäte- ja ympäristövalvonnan maksut

Esityksen tavoitteena on osaltaan turvata ympäristönsuojelulain ja jätelain laillisuusvalvontaan tarvittavia viranomaisvoimavaroja. Pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti kokonaisveroasteen ei tule nousta ja osana talouspolitiikan kokonaisuutta toteutetaan julkista taloutta nopeasti vahvistavia säästöjä. Hallitusohjelman liitteen 3 mukaisesti kuntien maksutuloja tulee lisätä siirtymällä lupa- ja valvontatoiminnassa kohti kustannusvastaavuutta muun muassa ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisissa asioissa. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien maksupolitiikkaa esitetään vapautettavaksi siten, että valvontatoimenpiteistä voidaan periä maksu valvottavalta ja kunnat määrittelevät itse valvontataksansa kustannusvastaavuuden rajoissa. Myös valtion valvontaviranomaisten osalta valvonnan maksupohjan laajentaminen ja kohdentaminen valvontatarpeen aiheuttajiin on osa valtionvarainministeriössä kartoitettuja julkisen talouden sopeutustoimia. Ympäristölle riskejä aiheuttavan toiminnan noudattamisen valvonta on pitkällä aikavälillä julkisen talouden kannalta välttämätöntä, sillä laiminlyönteihin puuttumattomuus johtaa usein vahinkojen laajenemiseen niin suuriksi, että vahingoista aiheutuvia kustannuksia päätyy lopulta yhteiskunnan maksettaviksi.

Ympäristönsuojelulain 136 §:n mukaan ennen maaperän puhdistamisen aloittamista on annettava ilmoitus asiasta valtion valvontaviranomaiselle, jos puhdistaminen ei edellytä ympäristölupaa. Valtion valvontaviranomainen antaa ilmoituksen johdosta päätöksen, jossa annetaan tarkempia määräyksiä maaperän puhdistamisesta, maa-aineksen hyödyntämisestä ja tarkkailusta. Esityksessä ehdotetaan, että ELY-keskukset alkavat periä pilaantuneen maaperän puhdistamisilmoituksen johdosta annetun päätöksen valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Lain 138 §:n mukaan pilaantuneen maaperän puhdistamisen valvontaa koskeva toimivalta voidaan kunnan hakemuksesta siirtää ympäristöministeriön päätöksellä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Käytännössä pilaantuneiden maaperien puhdistamisen valvontaa koskeva toimivalta on siirretty Helsingin ja Turun kaupungeille. Esityksessä ehdotetaan, että kunnan ympä-

HE 84/2017 vp

ristönsuojeluviranomainen voi periä valtion valvontaviranomaista vastaavalla tavalla maksun pilaantuneen maaperän puhdistamisen valvonnasta silloin, kun valvontatoimivalta on siirretty kunnalle.

Esityksen mukaan maksullista olisi 136 §:ssä tarkoitetun päätöksen antamisen jälkeen tehty valvonta. Maksullista valvontaa olisi muun muassa valvontakäynnit, neuvottelut ja tarkastukset, muu työn teettäjän tai konsultin viranomaisohjaus puhdistuksen aikana, loppuraportin tarkastaminen ja hyväksyminen ja siitä lausunnon antaminen, viestintä kuten lehdistötiedotteet ja yleisötilaisuudet, jälkitarkkailuraporttien tarkastaminen sekä päätöstä ja kunnostusta koskevien tietojen tallentaminen maaperän tilan tietojärjestelmään

Esityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulain valvonnassa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille annetaan valtuus periä valvontamaksu 169 §:n mukaisista onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa tehtävistä tarkastuksista. Maksu kattaisi ennakollisesti tehtävän tarkastuksen rikkomuksen tai laiminlyönnin toteamiseksi, rikkomuksen tai laiminlyönnin johdosta annettavan määräyksen tai kehotuksen antamisen ja määräyksen tai kehotuksen noudattamisen varmistamiseksi tarvittavien tarkastusten toteuttamisen. Maksu perittäisiin ainoastaan sellaisissa tilanteissa, joissa tarkastus johtaa määräyksen tai kiellon antamiseen. Jos määräystä on tehostettu hallintopakolla ja päävelvoitetta noudatettu, tämä ei vielä sinällään muodostaisi estettä valvontamaksun määräämiselle. Valtion valvontaviranomainen voi periä maksun onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa tehtävistä tarkastuksista riippumatta siitä, johtaako tarkastustoimenpide kehotukseen jo voimassaolevan lainsäädännön mukaan. Kunnan viranomaisen perimien maksujen sitomista kehotuksen antamiseen voidaan pitää maksujen kohtuullisuuden kannalta perusteltuna siitä syystä, että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulle kuuluu ympäristöluvanvaraisista toiminnoista pienimuotoisimmat sekä sellaiset taloudellista toimintaa harjoittamattomienkin henkilöiden suorittamat toiminnot, kuten tavanomaisessa asumisessa syntyvä naapuruushaitta. Valtion viranomaisten valvontavastuulle kuuluu puolestaan mittaluokaltaan suuremmat teolliset toiminnot, joiden aiheuttamien ympäristöhaittojen ehkäiseminen edellyttää toiminnanharjoittajalta muutenkin erityistä huolellisuutta.

Esityksessä ehdotetaan jätelaista poistettavaksi maininta ympäristöministeriön asetuksenantovaltuudesta valtion viranomaisten maksujen määräämiseksi. SYKE:n perimistä maksuista säädetään ympäristöministeriön asetuksella. Sitä vastoin ELY-keskusten perimistä maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella, koska samassa asetuksessa säädetään myös muiden ministeriöiden hallinnonalaan kuuluviin lakeihin perustuvista maksuista. Valtion viranomaisten osalta maksuperustelakia sovellettaisiin edelleen yleislakina, jota täydentäviä maksuperusteita jätelaissa säädetään. Tällöin asetuksenantovaltuus perustuisi maksuperustelakiin, kuten ympäristönsuojelulain mukaisissa maksuissa.

Kuntien maksuista ei ole valtion maksuperustelakia vastaavaa säädöstä. Jätelain mukaan kuntien maksujen perusteeseen sovelletaan valtion maksuperustelakia. Se, missä määrin valtion maksuperustelakia voidaan soveltaa viittaussäännöksiin kuntiin, on hieman epäselvää. Esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa kuntien valvontataaksojen osalta säädetään vain maksuperusteista ja kustannusvastaavuusperiaatteesta. Lainsäädännön selkeyden vuoksi ehdotetaan jätelaista poistettavaksi kuntien osalta viittaussäännös maksuperustelakiin ja säädettäväksi erikseen, että kunnan hyväksymän taksan enimmäistaso määräytyy suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten perusteella.

Esityksessä ehdotetaan, että kunnan viranomainen voi periä maksun jätelain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä. Säännös vastaa asiallisesti voimassaolevan jätelain 144 §:n 2 momenttia, jota sovelletaan kunnalliseen jätelain valvontaviranomaiseen ja kunnan jätehuoltoviranomaiseen. Säännös on tarpeen, koska vastaava mahdollisuus on jo valtion viranomaisilla valtion maksuperustelain nojalla. Säännöksessä tarkoitettuja asioita olisivat esimerkiksi jätteen ammattimaista keräystä harjoittavien velvollisuudeksi säädetty ilmoituksen tekeminen jätehuoltorekisteriin ja 42 §:n mukaisten poikkeushakemusten käsittely kunnan järjestämään jä-

HE 84/2017 vp

tehuoltoon liittymisestä. Erikseen säädettäisiin, että luonnollisen henkilön tekemistä maksun kohtuullistamista koskevien hakemusten käsittelystä ei perittäisi maksua.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa jätelain 125 §:n nojalla muuta kuin ympäristöluvanvaraista toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun 125 §:n nojalla tapahtuvan määräyksen antamisesta ja tarkastuksesta, joka on tarpeen 125 §:ssä tarkoitetun määräyksen noudattamisen valvomiseksi.

Ympäristöluvanvaraisen jätteenkäsittelyn lisäksi jätelain 124 § edellyttää valvontaviranomaisia tarkastamaan säännönmukaisesti laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljetusta ja keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä ja toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Lisäksi säädetään valvontaviranomaisten velvollisuudeksi tehdä suunnitelma sellaisten edellä tarkoitettujen laitosten valvonnasta, joiden toimintaan liittyy jätteiden kansainvälisiä siirtoja. Velvollisuus laatia kansainvälisiä jätteesiirtoja koskeva valvontasuunnitelma koskee 124 §:n 1 momentin 5 kohdan osalta Suomen ympäristökeskusta ja 1—4 kohtien osalta kuntien ympäristönsuojeluviranomaisia sekä ELY-keskuksia näiden välisen jätelain valvontavastuun jakautumisen mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan, että ELY-keskukset laativat 1 momentin mukaisen säännöllisen valvonnan toteuttamiseksi suunnitelman jätteen ammattimaisten kuljetusten ja jätteen välittämistoiminnan valvomiseksi. Esityksessä niin ikään ehdotetaan, että kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset laativat suunnitelman 1 momentissa tarkoitetun säännöllisen valvonnan toteuttamiseksi, joka koskee 100 §:ssä tarkoitettua jätteen keräystä. Nämä valvontasuunnitelmat eivät olisi nykyiseen tapaan rajattu koskemaan ainoastaan jätteiden kansainvälisiin siirtoihin liittyviä toimintoja, vaan koskisivat myös kotimaista toimintaa. Suunnitteluvollisuuden ulkopuolelle jäisi ei-luvanvaraisissa toiminnoissa vaarallisiin jätteisiin liittyvä valvonta niiden syntypaikalla. Nämä jätteiden valvontasuunnitelmat olisi yleensä tarkoituksenmukaisinta yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan.

Esityksessä ehdotetaan, että ELY-keskukset, SYKE ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset alkavat periä maksun jätelain 124 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimenpiteistä, jotka perustuvat 2 momentissa tarkoitettuun suunnitelmaan. Velvollisuus esittää maksulliset säännöllisen valvonnan toimenpiteet edistää valvonnan riskiperusteista järjestämistä ja siten turvaa maksullisten valvontatoimenpiteiden kohteeksi joutuneiden toiminnanharjoittajien yhdenvertaisen ja riskiperustaisen kohtelun.

Esityksessä ehdotetaan, että SYKE voi alkaa periä maksun tarkastuksista, jotka ovat tarpeen jätteesiirtoasetuksen noudattamiseksi. Käytännössä tällöin kyse on esimerkiksi Tullin pysäyttämistä kuljetuksista, joiden osalta epäillään lainvastaisia jätteesiirtoja. Kyseisissä tapauksissa Tulli valvoo kuorman purkua, mutta tarkastusta suorittaa samalla SYKE:n virkamies.

Jätelain 126 §:n perusteella valvontaviranomainen voi antaa laillisen tilan palauttamiseksi kieltoja tai määräyksiä sille, joka rikkoo jätelakia, sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka jätteesiirtoasetusta. Säännöksen tarkoittamia valvontaviranomaisia ovat valtion ympäristölupaviranomaisen toimivaltaan kuuluvan ympäristöluvanvaraisen toiminnan osalta ELY-keskukset sekä kunnan toimivaltaan kuuluvien ympäristöluvanvaraisten toimintojen sekä muiden toimintojen osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jätteiden kansainvälisten siirtojen osalta toimivaltainen valvontaviranomainen on Suomen ympäristökeskus, ja elohopean vientikieltoasetuksen 1 artiklassa säädetyn elohopean vientikiellon toimivaltainen valvontaviranomainen on Tulli. Esityksessä ehdotetaan, että valvontaviranomainen voi periä maksun 126 §:n nojalla annetun kiellon tai määräyksen antamisesta sekä sen toteutumisen varmistamiseksi tehtävästä tarkastuksesta. Lisäksi ehdotetaan, että kunta voi periä maksun 75 §:ssä tarkoitettua siivoamismääräyksen antamisesta ja sen noudattamisen valvomiseksi suoritetuista

HE 84/2017 vp

tarkastuksista tai muista valvontatoimenpiteistä. Määräyksen antamisesta perittävä maksu voi sisältää kustannukset, jotka ovat aiheutuneet kohteen tarkastamisesta ennen määräyksen tai kiellon antamista. Jos 126 tai 75 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai määräystä on tehostettu hallintopakolla ja päävelvoite on täytetty, tämä ei sinällään vielä estä valvontamaksun perimistä.

Ympäristöministeriö ja määrätyiltä osin Tukes voivat antaa jätelain 127 §:n mukaan määräyksiä ja kieltoja sellaisia tuotteita tai niiden merkintöjä koskien, jotka eivät täytä jätelaissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjä määräyksiä. Näiden määräysten noudattamiseksi tehdyistä valvontatoimenpiteistä ehdotetaan perittäväksi maksu. Ympäristöministeriön suorittamat valvontatoimenpiteet jäävät käytännössä varsin vähäisiksi, jolloin esityksellä saattaisi olla vaikutuksia lähinnä Tukesin suorittamaan valvontaan. Esityksen vaikutukset olisivat kuitenkin Tukesinkin osalta suhteellisen vähäiset, koska jo nykyisellään vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013) 25 §:n mukaan Tukes perii elinkeinonharjoittajalta kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vaatimusten vastaisen sähkö- ja elektroniikkalaitteen tutkimuksesta ja testauksesta sekä tätä varten suoritetusta laitteen hankinnasta ja varastoinnista.

Pirkanmaan ELY-keskus toimii jätelain 6 luvun mukaisten tuottajavastuusäännösten ja 7 luvun mukaisen juomapakkausten palautusjärjestelmän valtakunnallisena valvontaviranomaisena. Pirkanmaan ELY-keskus voi jätelain 128 §:n nojalla antaa kieltoja tai määräyksiä tuottajan taikka juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän järjestämää jätehuoltoa koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että Pirkanmaan ELY-keskus voisi periä maksun 128 §:n mukaan annetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi tehdyistä valvontatoimenpiteistä.

Osa valvontatoimenpiteistä, kuten roskaantuneiden kiinteistöjen siivoamismääräykset, voivat kohdistua myös sellaiseen luonnolliseen henkilöön, joka ei harjoita taloudellista toimintaa tai mikroyritykseen. Tällöin ehdotetaan, että valvontatoimenpiteistä perittävien maksujen on oltava kohtuullisia ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Ympäristönsuojelulaissa vastaava maksujen kohtuullistamissäännös on 206 §:ssä. Toiminnan laajuuden ja luonteen arvioinnissa voidaan mikroyritysten osalta antaa painoarvoa toiminnan luonteen edellyttämälle huolellisuudelle. Sellainen toiminta jossa syntyy vaarallista jätettä tai varastoidaan taikka käsitellään huomattavia määriä vaarattomia jätteitä, edellyttää toiminnanharjoittajalta suurempaa huolellisuutta, kuin toiminta, jossa syntyy tai varastoidaan vain vähäisiä määriä vaarattomia jätteitä. Kansainvälisten jätteensiirtojen valvonnassa jäte-erien todellisen haltijan ja jäte-erien yhteyden selvittäminen elinkeinonharjoittamiseen on usein työlästä. Toiminnalla haetaan kuitenkin käytännössä aina taloudellista hyötyä. Tästä syystä erikseen ehdotetaan, että kohtuullistamisvelvollisuus ei koskisi kansainvälisiä jätteensiirtoja.

Esityksessä ehdotetaan säilytettäväksi jätelaissa voimassaolevan jätelain 144 §:n 3 momenttia ja ympäristönsuojelulain 205 §:n 5 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannusta asiasta ei peritä maksua muissa, kuin ehdotetuissa 144 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Tällaisia asioita olisi esimerkiksi jätehuoltorekisteriin hyväksymispäätöksen muuttaminen 97 §:n 2 momentin mukaisesti.

Kohtuullisuussyistä ehdotetaan myös jätelaissa säädettäväksi, että muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannuista asioista voidaan periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana. Säännös vastaa ympäristönsuojelulain 205 §:n 6 momenttia ja voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi 75 tai 126 §:n mukaisen ilmeisen perusteettoman vireillepanon yhteydessä. Ilmeisellä perusteettomuudella tarkoitettaisiin lähinnä sellaisia tilanteita, joissa vireillepano ei johda toimenpiteisiin ja tämä on voitu havaita lähes välittömästi. Tällöin kysymys olisi lähinnä shikaaniluontoisesti vireillepannusta asiasta.

2.2 Toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta liittyvän vakuuden asettaminen

Esityksessä ehdotetaan, että vakuus, joka liittyy toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta, asetetaan ympäristöluvassa osoitetulle valvontaviranomaiselle, eli ELY-keskukselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Esitys on yhdenmukainen ympäristönsuojelulain 59 §:ssä tarkoitetun jätteen käsittelytoiminnan vakuuden kanssa, joka asetetaan 61 §:n 2 momentin mukaan ympäristöluvassa osoitetulle valvontaviranomaiselle. Esitys ei vaikuta ympäristönsuojelulain 127 §:ssä tarkoitetun vakuuden asettamiseen tai vesilain mukaisiin vakuuksiin.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset yrityksille

Esityksessä tarkoitetut maksut kohdistuisivat lähinnä yrityksiin. Muihin luonnollisiin henkilöihin arvioidaan kohdistuvan lähinnä kuntien kehotukset kiinteistöjen siistimisestä, kuten kehotukset toimittaa kiinteistöllä varastoidut romut jätteenkäsittelyyn. Tällaisten valvontatoimenpiteiden osuutta jätelain valvonnasta on erittäin vaikea arvioida. Maksujen kokonaismäärän voidaan arvioida olevan välillä 3,5—8 miljoonaa euroa vuodessa. Erittely maksujen kokonaismäärän sisällöstä selostetaan seuraavassa kappaleessa.

Maksut kohdistuvat valvontatarpeen aiheuttaville yrityksille ja liittyvät monissa tapauksissa laiminlyöntitapauksiin, joissa valvonnan tarkoitus on palauttaa yrityksen toiminta lailliseen tilaan.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen kuntataloudellisten vaikutusten arviointi täsmällisesti on haastavaa ensiksi siitä syystä, että ympäristö- ja jätevalvonta on järjestetty hallinnollisesti vaihtelevilla tavoilla, eikä täsmällistä ja ajantasaista tietoa valvontasuoritteiden määristä tai kustannuksista ole kuntasektorilta saatavilla. Toiseksi, kustannusvastaavuus voidaan säätää lähinnä maksujen enimmäistasoksi, mutta kuntien itsehallinnollisesti päätettäväksi jää, minkä tasoisen kunnat perivät maksuja. Ympäristönsuojelulain mukaan onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa tehtävien valvontakäyntien tuotto omakustannusperiaatteella kuntataloudelle arvioidaan olevan 1,1—2,2 miljoonaa euroa. Jätelain valvonnan maksukertymä kuntataloudelle arvioidaan olevan 2,4—4,8 miljoonaa euroa. Arvio maksukertymästä on laskettu valtionvarainministeriössä yhteistyössä Kuntaliiton kanssa.

Esitys parantaisi ja turvaisi valvonnan voimavaroja vähentämällä valvonnan aiheuttamia kustannuspaineita kuntataloudelle. Jätelain valvontaan liittyvän suunnitelman laatiminen lisäisi hieman hallinnollista taakkaa, mutta siitä aiheutuneet kustannukset voidaan kattaa valvontamaksuilla. Kuntien ympäristövalvonnassa ja jätehuollon valvonnassa samoille toimielimille on usein suunnattu muitakin valvontatehtäviä, joista yleisiä ovat esimerkiksi rakennusvalvonta, kemikaalivalvonta, maa-ainesten oton valvonta, ympäristöterveydenhuolto ja leirintäalueviranomaisen tehtävät. Näillä sektoreilla on jo siirrytty laajasti kustannusperusteisten maksujen suuntaan, jolloin esitys saattaisi eri sektoreiden valvontajärjestelmät yhtenevään tilanteeseen. Tämä puolestaan mahdollistaisi sen, että kunnat kohdentavat valvontatoimensa riskiperusteisesti. Tämä edistäisi valvonnan kustannustehokasta järjestämistä.

Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamistoimenpiteiden valvontaan arvioidaan käytettävän ELY-keskuksissa 570 000 euroa. Summaan ei sisälly pilaantuneen maaperän puhdistamisesta annetun ilmoituksen käsittely, vaan sen jälkeiset toimenpiteet, kuten puhdistamisen jälkeisen selvityksen tarkastaminen.

ELY-keskukset valvovat jätelakia lähinnä ympäristölupien valvonnan yhteydessä, mikä on maksullista jo nykyisellään. Jätteiden kuljettajien valvonnasta ei nykyisen jätelain puitteissa voi periä maksua valvottavilta. Muussa jätelain valvonnassa on aluekohtaisia eroja ja kustannukset voivat vaihdella myös vuosittain. Valvonnasta, poislukien tuottajavastuujärjestelmän valvonta, kertyvien maksujen voidaan arvioida olevan vuositasolla enintään 400 000 euroa. Maksutuottojen käyttämisen lähtökohdana pidettäneen henkilövoimavarojen tasaista ja tehtävienhoidon kannalta tarkoituksenmukaista jakautumista ELY-keskusten välillä. Jätteen kuljettajien valvontaa koskevan suunnitelman laatiminen lisää vähäisesti hallinnollista taakkaa, mutta siihen liittyvät kustannukset voidaan kattaa valvontamaksuilla.

Tuottajavastuujärjestelmän valvontaan arvioidaan käytettävän Pirkanmaan ELY-keskuksessa enintään noin 350 000 euroa vuodessa. Tuottajavastuun valvontavoimavaroja voidaan pitää tehtävien laajuuteen nähden riittämättöminä. Esityksen vaikutukset tuottajavastuujärjestelmän valvontavoimavaroihin olisivat vähäiset, koska merkittävä osa tuottajavastuuvalvonnasta on luonteeltaan sellaista, ettei toiminnasta synny maksuperustetta, eikä maksuja siten voida periä. Tällaisia toimia ovat muun muassa hallintolain 8 §:ssä tarkoitettu maksuton neuvonta, valtakunnallisten tilastotietojen kokoaminen ja niiden toimittaminen komissiolle sekä tuottajajyhteisöihin rekisteröitymättömien yritysten valvonta.

ELY-keskusten valvontakustannuksista esitetyt arviot perustuvat ELY-keskusten työajan kohdetuntumiseen tehtyihin tuntikirjauksiin ja keskimääräiseen työtunnin hintaan, johon mukaan on otettu myös ELY-keskusten tukitoimintojen ja hallinnon kustannuksia. Erityisesti jätevalvonnan työtuntien kirjaus voi olla suhteessa muihin ympäristönsuojelutehtäviin jossain määrin epätasaisesti. Varsinkin jätevalvonnassa maksukertymän kustannusvastaavuus voi jäädä kattavuudeltaan vajaaksi.

Tukes käyttää eräiden tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan 175 000 vuodessa. Osa kustannuksista katetaan vaatimusten vastaisten tuotteiden mittauksista ja analyyseistä perittävillä maksuilla. Esitys mahdollistaisi kustannusvastaavuusperiaatteen kattavamman käytön valvonnassa.

Esityksen arvioidaan kattavan SYKE:n suorittaman jätesiirojen valvonnan kustannuksista 10 000 euroa vuodessa. Maksukertymä ei kata suurinta osaa SYKE:n suorittamasta jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonnasta, koska suurin osa SYKE:n suorittamasta valvonnasta on laitostarkastuksia, joiden moninkertaista laskutusta halutaan välttää. Esitys edistäisi jätteensiirtojen valvonnan järjestämisen säilymistä ainakin nykyisellä tasolla.

Vakuuden asettamista koskeva ehdotus selkeyttää ja vähentää lupa- ja valvontaviranomaisten hallinnollista taakkaa vakuuden realisoimista edellyttävissä tilanteissa. Muutoksen vaikutusta viranomaisten työmäärään ei pystytä saatavilla olevien tietojen perusteella numeerisesti arvioimaan.

3.3 Ympäristövaikutukset

Esityksen taustalla olevan kustannusvastaavuuden periaatteen ohella esityksen tarpeellisuuden arviointiin on vaikuttanut valvontaviranomaisten henkilöstövoimavarojen ja rahoituksen yleisempi kehitys. Esitys edistäisi valvontaviranomaisten asianmukaista suoriutumista valvontatehtävistä turvaamalla voimavaroja. Esitys myös edesauttaa valvontavoimavarojen suuntaamista riskiperustaisesti sen sijaan, että voimavarat kohdennettaisiin lähinnä niihin valvontatoimiin, joiden kustannukset voidaan nykyään kattaa valvottavilta perittävillä maksuilla. Valvonnan suunnitelmallisuus tukee myös valvonnan kustannustehokasta kohdentamista eniten riskejä aiheuttaviin toimintoihin. Vaikka esitys ei yhä edelleenkään kata kaikkea sitä hallinnollista tai kehittämiseen liittyvää työtä, joka ympäristö- ja jätevalvontaan liittyy, se kuitenkin jossain määrin hillitsee ympäristölle aiheutuvien vahinkojen ja riskien esiintymistiheyttä lisäämällä kiinnijäämisriskiä laiminlyönneistä sekä mahdollistamalla laiminlyönneihin puuttu-

misen. Näin ollen esityksen arvioidaan joko edesauttavan nykyisen ympäristönsuojelun tason ylläpitämistä tai mahdollisesti jopa hieman kohentavan sitä.

4 Asian valmistelu

Esitys perustuu kuntatalouden osalta pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman linjauksiin. Kuntien ja valtion viranomaisten osalta toimenpiteet linjattiin ensin talouspoliittisen ministerivaliokunnan 16. helmikuuta 2016 hyväksymässä toimenpideohjelmassa. Sitten esitys valmisteltiin virkatyönä ympäristöministeriössä.

Hallituksen esityksestä pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta: Oikeusministeriö, Valtiovarainministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen ympäristökeskus, Tulli, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Aluehallintovirastot, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Korkein hallinto-oikeus, Vaasan hallinto-oikeus, Suomen Kuntaliitto, Espoon kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Helsingin kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Joensuu kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Kuopion kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Lappeenranta kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Oulun kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Saarijärven kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Tampereen kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Turun kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Vantaan kaupunki/ympäristönsuojeluviranomainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Energiateollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Teknologiateollisuus ry ja Metsäteollisuus ry.

Lausuntopyynnön yhteydessä esitys lähetettiin myös lainsäädännön arviointineuvostolle. Esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Hallituksen esitys ympäristönsuojelulain ja jätelain muuttamiseksi oli lausuntokierroksella 27.2.-27.3.2017. Esityksestä jätettiin 25 lausuntoa.

Lähes kaikissa esityksissä pidettiin esityksen tavoitetta yleisesti ottaen kannatettavana, eikä yhdessäkään esityksessä suoranaisesti vastustettu esityksen yleistavoitetta. Useissa lausunnoissa esitettiin esitystä koskevia yksityiskohtaisia huomautuksia ja muutostoiveita, jotka on syytä ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

Yhdessä lausunnossa pidettiin tarpeellisena lähettää esitys perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi maksujen veroluonteisuuden selvittämiseksi. Näiltä osin, ottaen huomioon maksujen samankaltaisuuden ympäristölupien valvontaan liittyen maksujen kanssa, esitystä on pidettävä perustuslain mukaisena. Osaltaan lausunnossa esitetty käsitys saattoi liittyä eräiden muiden lakien mukaisiin vuotuisiin valvontamaksuihin, jollaisista lausuntokierroksella olleessa esityksessä ei ole kysymys. Esityksen mukaiset maksut voivat kohdistua ainoastaan yksilöidysti valvontatoimenpiteen kohteeksi valikoituneelle toimijalle ja valvontatoimenpiteestä perittävän maksun on vastattava valvontasuorituksen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Samassa lausunnossa todettiin myös, ettei esityksen valmistelussa ole mainittu valmisteilla olevaa aluehallintouudistusta. Aluehallintouudistuksen antamista edeltävässä ympäristölainsäädännön uudistustyössä on pidetty lähtökohtana, että säädökset valmistellaan voimassaolevan lainsäädännön, viranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien puitteissa.

Yleisten periaatteiden tasolla valvontamaksujen määräytymisen perusteisiin esitettiin muutamia huomioita: maksujen määräytymisen perusteiden on oltava valtakunnallisesti yhdenmukaiset, maksujen määräytyminen on oltava suhteessa toiminnan aiheuttamiin riskeihin ja viranomaisten välistä yhteistyötä tulisi parantaa siten, että useat viranomaiset eivät perisi valvontamaksuja saman toiminnan valvonnasta. Valtion viranomaisten osalta ELY-keskuksille

HE 84/2017 vp

on annettu ohjeistus tarkennetusta työajan seurannasta erityisesti PIMA-valvonnan osalta, jotta toimenpiteiden tuottamisen kustannukset voidaan määritellä maksujen määräytymisen perusteeksi. Kuntien osalta taksan määrittäminen kuuluu kunnallisen itsehallinnon ydinalueelle, eikä kuntien valvontatakojen yhdenmukaistaminen ole esitetyllä tavalla mahdollista ilman, että kustannusvastaavuusperiaatetta noudattavien maksujen sijasta säädettäisiin veroluonteiset valvontamaksut. Valvonnan riskiperusteisuus ilmenee suunnitelmallisesti valvottavien kohteiden valinnassa, suunnitelmallisten tarkastusten tiheydessä sekä rikkomus- ja laiminlyöntitilanteissa valvontakohteiden asettamisessa tärkeysjärjestykseen. Vaikka riskiperusteisuus ei sinällään vaikuta hinnoitteluun, toimintaan sisältyvät riskit ja laiminlyönnit lisäävät todennäköisyyttä joutua valvontatoimenpiteiden kohteeksi, mikä kohdentaa valvonnasta aiheutuvaa maksutaakkaa riskiperusteisesti. Velvollisuus saattaa jätevalvonta ympäristövalvontasuunnitelmaan edistää toimijoiden yhdenvertaista, ennakoitavaa ja riskiperusteista kohtelua valvonnassa. Jätevalvontatehtäviin liittyvän viranomaisten toimivaltajaon sekä kuntien ja valtion erillisen taloudenpidon vuoksi kaikkien päällekkäisyyksien poistaminen lienee nykyisen viranomaisten toimivaltajaon puitteissa mahdotonta, mutta viranomaisten välistä yhteistyötä voidaan parantaa luomalla yhteisiä toimintamalleja ja ohjeistuksia.

Valvonnan järjestämisestä yleisemmin tuotiin esille myös se, että valvonnan tulisi aluksi olla asiakaslähtöistä ja pehmeitä keinoja käyttävää, kuten neuvontaa ja kehotuksia. Valvontatoimenpiteiden sisällön määrittely jää valvontaviranomaisten omalla virkavastuulla harkittavaksi. Kun otetaan huomioon, että Suomen ympäristöhallinnon toimintakulttuuriin on yleisesti ottaen kuulunut leimallisesti näiden pehmeiden neuvonta- ja opastuskeinojen käyttö sekä verrattain korkea kynnys turvautua hallintopakko- ja rikkomusmenettelyihin, valvontatoimenpiteiden sisällön ja etusijajärjestyksen sääntelyn voidaan katsoa olevan järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla.

Jätteiden keräyksen ulottamisesta osaksi valvontasuunnitelmaa valtionvarainministeriö totesi lausunnossaan, että uusille kustannuksilla aiheuttaville velvollisuuksille tulisi olla vahvemmat perusteet. Esityksen perusteluita tarkennettiin siltä osin, että jo nykyisellään lain edellyttämän säännöllisen valvonnan muuttaminen maksulliseksi tuo uusia kustannuksia toiminnan harjoittajille, minkä vuoksi toiminnanharjoittajien yhdenvertaisen ja riskiperusteisen kohtelun turvaaminen edellyttää valvonnalta suunnitelmallisuutta. YTP ry ehdotti lausunnossaan, että valvontasuunnitelma tulisi säätää pakolliseksi liittää osaksi ympäristönsuojelulain mukaista valvontaohjelmaa. Jatkovalmistelussa todettiin, että valvontasuunnitelman liittäminen osaksi ympäristönsuojelulain mukaista valvontaohjelmaa lienee useimpien kuntien kannalta tarkoituksenmukaisin tapa järjestää valvonnan suunnitelmallisuus, mutta asiasta säätämistä ei pidetty tarpeellisena. Säädösviittaus ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan katsottiin kuitenkin jatkovalmistelussa yleisimmäksi tarkoitettua toimintatapaa havainnollistavaksi. Joensuun kaupunki totesi lausunnossaan, että esitetty suunnitteluvollisuus on jo nykyisellään toteutettu kaupungin ympäristönsuojelulain mukaisessa valvontaohjelmassa. Eräissä lausunnoissa esiintyi myös väärinkäsityksiä siitä, että suunnitelman tulisi kattaa vaarallisten jätteiden valvonta niiden syntypaikalla tai että valvontasuunnitelma käsittäisi ainoastaan sellaiset toiminnot, joihin sisältyisi jätteiden kansainvälisiä siirtoja. Esityksen perusteluita täsmennettiin näiltä osin.

Lausunnoissa esitettiin jossain määrin toisistaan poikkeavia näkemyksiä maksukertymän suuruudesta. Kuntien osalta maksukertymän arviointi on huomattavan vaikeaa ja maksukertymässä voi esiintyä suuria paikallisia vaihteluita. SYKE:n suorittaman valvonnan maksukertymää tarkistettiin SYKE:n lausunnon perusteella.

Pilaantuneiden maa-alueiden puhdistamisen valvonnan maksuperusteiden määräytymisen perusteiden tarkentamista pidettiin joissain lausunnoissa tarpeellisena. Pilaantuneiden maa-alueiden valvonnan osalta lausunnoissa ehdotettiin myös, että valvontamaksut yhdistettäisiin pilaantuneen maa-alueen puhdistamispäätöksen käsittelyyn – joskin valvonnan vaatimissa voimavaroissa on suurta kohdekohtaista vaihtelua, jonka etukäteisarviointi voi olla haastavaa.

HE 84/2017 vp

Niin ikään lausunnoissa todettiin myös merkittävän osan pilaantuneisiin maa-alueisiin liittyvästä valvonnasta kohdistuvan alueisiin, joista ei ole tehty 136 §:n mukaista ilmoitusta. Tällaisia ovat esimerkiksi vahinkokohteet, joissa pelastuslaitos on lopettanut ensitorjunnan, tai rakennustöiden yhteydessä yllättäen esiin tulevat pilaantuneet maa-alueet. Näissä tapauksissa työmaakäynnit, raporttien tarkastaminen tai neuvottelut toiminnanharjoittajan kanssa säilyisi esityksen mukaan maksuttomana. Pilaantuneisiin maa-alueisiin kohdistuvan valvonnan koettiin myös olevan niin vaihtelevaa, että valvontakäytäntöjä tulisi yhdenmukaistaa valtakunnallisesti.

Esityksen perusteluja täsmennettiin saadun lausuntopalautteen pohjalta siten, että pilaantuneisiin maa-alueisiin kohdistuvien valvontatoimenpiteiden sisältöä tarkennettiin. Esityksen toimeenpanon valmistelu maksuperusteiden määrittelyn ja siihen liittyvän kustannusten arvioinnin osalta on aloitettu toimittamalla ELY-keskuksille ohjeistus pilaantuneen maaperän puhdistamisen valvonnan erittelemisestä työaikakirjauksissa. Valvontakustannusten yhdistämistä 136 §:n mukaisen ilmoituksen käsittelymaksuun ei pidetty jatkovalmistelussa tarpeellisenä, koska määräämällä valvontamaksu tuntiperusteisesti siihen käytetyn työajan perusteella, voidaan paremmin ottaa huomioon kulloisetkin olosuhteet ja kohteen tosiasiallisesti edellyttämä työmäärä. Jatkovalmistelussa valvonnan maksuperusteiden ulottamista mahdollisen puhdistamisolmoituksen jättämisestä edeltäviin toimiin ei pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä nämä toimenpiteet eivät aina johda puhdistamistarpeeseen ja toisaalta tehtävien voidaan jossain määrin katsoa ulottuvan hallintolain 8 §:ssä tarkoitettua viranomaisneuvonnan alueelle, jonka hallintolain mukaan tulisi olla maksutonta.

5 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian. ELY-keskusten ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tulisi laatia jätteen kuljettamista, välittämistä ja keräystä koskevat valvontasuunnitelmat viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2018.

Muutoksen täytäntöönpano edellyttää maksuista säätämistä ELY-keskuksissa valtioneuvoston asetuksella, SYKE:ssä ympäristöministeriön asetuksella sekä Tukesissa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Lisäksi kunnat määräävät maksuistaan taksoissa.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen kannalta merkityksellisin perustuslain säännös on 81 §, joka sisältää perusteet verojen ja valtion viranomaisten maksujen säätämiseksi. Säännöksen 2 momentin mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Lisäksi tulee huomioida perustuslain 20 §:n mukainen ympäristöperusoikeus ja sen liityntä kansainvälisessä ympäristöoikeudessa tunnustettuun aiheuttamisperiaatteeseen.

Koska valtiosääntöoikeudelliset edellytykset verojen ja maksujen säätämiseksi ovat jokseenkin erilaiset, perustuslakivaliokunta on ottanut useita kertoja kantaa verojen ja maksujen eroihin. Suorituksen maksuluonteen tunnusmerkkinä voidaan pitää vastikesuhdetta. Maksusuorite on korvausta tai vastiketta julkisen vallan tuottamasta palvelusta, joka on jollain tavalla yksilöitävissä. Jos maksu kerätään yleisemmin jonkin toiminnan rahoittamiseksi ilman yksilöitävää vastiketta, kyseessä on valtiosääntöoikeudellisesti vero. Maksun suuruuden tulee säilyttää jokin yhteys suoritteen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Mitä suuremmaksi ero maksun ja suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannuksien välillä kasvaa, sitä todennäköisemmin kyse on verosta. Veron suuntaan viittaa se, jos suoritteen vastaanottamisesta ei voi kieltäytyä, vaan maksuvelvollisuus koskee suoraan kaikkia tietyn tunnusmerkistön mukaan määrytyviä oikeussubjekteja. (PeVL 61/2002 vp, PeVL 66/2002 vp, PeVL 67/2002 vp, PeVL 46/2004 vp, PeVL 12/2005 vp, PeVL 48/2010 vp, PeVL 52/2010 vp).

HE 84/2017 vp

Perustuslaissa ei säädetä erikseen kuntien perimistä maksuista, vaan perustuslain 81 §:n 2 momentti koskee valtion viranomaisen perimiä maksuja. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan myös kunnallisilta maksuilta voidaan edellyttää kustannusvastaavuusperiaatteen noudattamista, ja niiden määrittelyssä sovelletaan vastikkeellisuus-, yksilöitävyys- ja pakollisuus-kriteeriä (PeVL 12/2005 vp, s. 2—3, PeVL 11/2014 vp, s. 5—6).

Esityksessä tarkoitettujen valvontatoimenpiteiden kohde ei voi kieltäytyä esityksessä tarkoitettujen valvontatoimenpiteiden vastaanottamisesta. Maksu on siis luonteeltaan pakollinen ja perustuu valvontasuunnitelman mukaiseen säännölliseen valvontaan, laiminlyöntiepäilyyn tai laiminlyönti- ja rikkomustapauksiin liittyvään toiminnan palauttamiseen lailliseen tilaan. Maksu ei määräydy säännönmukaisesti esimerkiksi vuosittain, vaan maksu määrätään ainoastaan tosiasiallisesti valvontatoimenpiteiden kohteeksi joutuneille toimijoille siten, että maksun suuruus vastaa tosiasiallisesti toteutettuja valvontatoimenpiteitä. Perustuslakivaliokunta on todennut, että pakollisten maksusuoritteiden maksu- tai veroluonne määräytyy kokonaisarvioinnin perusteella (PeVL 12/2005 vp, s. 3—4, PeVL 11/2014 vp, s. 5—7). Esitetyt maksuperusteet on riittävän tarkkarajaisesti yksilöitävissä ympäristönsuojelulaissa ja jätelaissa viranomaiselle säädettyihin toimintavelvoitteisiin, jotka ovat luonteelta erityisesti tarkastuskäyntejä. Maksuja eivät joudu suorittamaan sellaiset toimijat, jotka eivät joudu yksilöityjen valvontatoimenpiteiden kohteeksi. Suoritteiden hinnoittelussa noudatetaan myös kustannusvastaavuusperiaatetta. Näin ollen kyseessä on kokonaisuudessaan arvioituna luonteeltaan ennemmin maksu kuin vero. Yleisesti esityksen tarkoittamia maksuja voidaan pitää vaikutuksiltaan samankaltaisina kuin ympäristönsuojelulain valvontatoimenpiteistä jo nykyisellään perittäviä maksuja. Kyseisten maksujen perusteesta säädettyä perustuslakivaliokunta ei nähnyt tarpeelliseksi arvioida enää suoritusten maksuluonnetta (HE 214/2013 vp, PeVL 10/2014 vp).

Kuntien velvollisuus laatia valvontasuunnitelma jätteen keräystoimintoja varten täsmentää jo voimassaolevan valvontavelvollisuuden toimeenpanoa. Kunnilla on jo voimassaolevan lainsäädännön perusteella velvollisuus laatia vastaava valvontasuunnitelma jätteen ammattimaista käsittelyä, keräystä ja vaarallisen jätteen tuottamista varten, johon arvioidaan liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontasuunnitelman laatimisvelvollisuuden laajentaminen koskemaan jätteen keräystä ei näin ollen voida katsoa rajoittavan perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaista kunnan asukkaiden itsehallintoa. Maksullisten määräaikaistarkastusten perustuminen valvontasuunnitelmaan edistää maksullisen valvonnan ennakoitavuutta ja riskiperusteisuutta sekä näin ollen valvottavan oikeussuojan takeita.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Kun otetaan huomioon, että esitys kohdentaa kustannuksia valvontatarpeen aiheuttajille, esitys edistää myös perustuslain 20 §:n tulkintakontekstissa esiintyvän aiheuttamisperiaatteen toteutumista.

Vakuuden asettamista koskeva säännös ei vaikuta kaventavasti perustuslain 18 §:ssä tarkoitettuun elinkeinonvapauteen, koska vakuus on nykyiselläänkin pakko asettaa. Esityksessä säädetään vain toimivaltaisesta viranomaisesta, jonka hyväksi vakuus asetetaan. Tämä lisää viranomaistoiminnan ennakoitavuutta vähentämällä muutoksenhakuja, jotka koskevat viranomaisen toimivaltaa. Esitys tältä osin edistää perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettujen hyvän hallinnon takeiden toteutumista siitakin huolimatta, että tietyissä tilanteissa eri vakuudet joudutaan asettamaan eri viranomaisten hyväksi. Toisaalta tällainen tilanne syntyy jo voimassaolevankin lainsäädännön puitteissa jätteen käsittelytoimintaan liittyvien vakuuksien ja muiden aluehallintovirastolle asetettavien vakuuksien välillä. Lisäksi esitys tukee hyvän hallinnon takeisiin kuuluvaa hallinnon tuloksellista järjestämistä siten, että vakuus voidaan tarpeen vaatiessa realisoida vähemmällä hallinnollisella taakalla.

Edellä kerrotuilla perusteilla ehdotus ympäristönsuojelulain ja jätelain muuttamisesta voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

HE 84/2017 vp

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 199 §:n 1 momentti, 205 § ja 206 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 205 § laissa 423/2015, seuraavasti:

199 §

Luvanvaraisen toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

Lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle. Vakuus on asetettava ympäristöluvassa osoitetun valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta.

205 §

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion valvontaviranomainen voi periä maksun:

- 1) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 2) 169 §:n mukaisista tarkastuksista;
- 3) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;
- 4) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 3) 169 §:n mukaisista tarkastuksista, jotka johtavat määräyksen, kehotuksen tai kiellon antamiseen sekä niistä toimenpiteistä jotka ovat tarpeen määräyksen, kehotuksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi;
- 4) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;
- 5) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi silloin, kun toimivalta on siirretty kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 138 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

HE 84/2017 vp

Tämän lain 47 a §:n mukaisten lupahakemusten käsittelystä ja valvonnasta kunnalle perittävistä maksusta säädetään maa-aineslain 23 §:ssä.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä takassassa.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä, ellei 1 tai 2 momentista muuta johdu tai kysymys ole 89 §:ssä tarkoitettua luvan muuttamisesta, joka on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Edellä 89 §:n mukaisesti luvan muuttamisesta maksu peritään toiminnanharjoittajalta vaikka asia on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta.

Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Julkisten saatavien perimisestä ilman tuomiota tai päätöstä sekä oikeudesta tehdä maksua koskeva perustevalitus säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

206 §

Mikroyritysten valvonnasta perittävä maksu

Sen estämättä, mitä 205 §:ssä säädetään, mikroyrityksiltä perittävien 205 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 2 – 5 kohdassa tarkoitettujen maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Maksujen on oltava kohtuulliset myös, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Edellä 205 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettuihin maksuihin, joiden peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 124, 144 ja 145 §, sellaisena kuin niistä on 124 § laissa 1518/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 144 a §, seuraavasti:

124 §

Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

- 1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;
- 2) syntyy vaarallista jätettä;
- 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä;

- 4) toimitaan jätteen välittäjänä;
- 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Valvontaviranomaisen on laadittava sellaisten 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on laadittava jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten suunnitelma. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitettujen jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomaisen voi yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaojelmiaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuissa suunnitelmissa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle. Tarkastuksia ja muuta valvontaa koskevien suunnitelmien sisällöstä ja tarkastusten toteuttamisesta säädetään lisäksi jätteensiiroasetuksen 50 artiklassa.

Ympäristöluvanvaraisten tai rekisteröitävien 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimintojen tarkastuksista ja niiden muusta valvonnasta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaisissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastuksia koskevien suunnitelmien sisällöstä ja laatimisesta, riskinarvioinnista sekä tarkastusten ja muun valvontatoiminnan järjestämisestä.

144 §

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion viranomaisen voi periä maksun:

- 1) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;
- 2) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen jätteensiiroasetuksen noudattamisen valvomiseksi;
- 3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnan viranomaisen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;
- 3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä takassassa.

Maksua ei periä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä, ellei 1 tai 2 momentista muuta johdu.

Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä maksu vireillepanijalta, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

HE 84/2017 vp

144 a §

Mikroyritysten valvonnasta perittävä maksu

Sen estämättä, mitä 144 §:ssä säädetään, luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa sekä ympäristönsuojelulain 206 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettulta mikroyritykseltä perittävien 144 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne, ellei kyse ole kansainvälisestä jätteensiirrosta. Mikroyritykseltä perittäviin maksuihin sovelletaan lisäksi, mitä ympäristönsuojelulain 206 §:n 4 momentissa säädetään. Maksua ei peritä luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa, hakemuksesta, joka koskee yksinomaan tämän lain mukaisen maksun kohtuullistamista.

145 §

Kustannusten ja maksujen periminen

Kunnan jätemaksu, 144 §:n 1 ja 2 momentissa säädetty maksu sekä 123 §:n 4 momentissa ja jätteensiirtoasetuksen 29 artiklassa tarkoitettut kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Edellä 124 §:n 2 momentissa tarkoitettujen jätteen ammattimaisen kuljettamisen, välittämisen ja keräyksen valvontaa koskevat suunnitelmat on laadittava viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2018.

Edellä 144 §:ssä säädettyihin maksuihin, joiden peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

1.

Laki**ympäristönsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 199 §:n 1 momentti, 205 § ja 206 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 205 § laissa 423/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

199 §

Luvanvaraisen toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

Lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta.

205 §

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisa (150/1992) säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion valvontaviranomainen voi periä maksun:

1) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;

Ehdotus

199 §

Luvanvaraisen toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

Lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle. *Vakuus on asetettava ympäristöluvassa osoitetun valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista.* Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta.

205 §

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisa (150/1992) säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion valvontaviranomainen voi periä maksun:

1) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;

Voimassa oleva laki

2) 169 §:n mukaisista tarkastuksista;
3) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 3) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi.

Tämän lain 47 a §:n mukaisten lupahakemusten käsittelystä ja valvonnasta kunnalle perittävistä maksusta säädetään maainelain 23 §:ssä.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheuttuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepanun asian käsittelystä, ellei 1 tai 2 momentista muuta johdu tai kysymys ole 89 §:ssä tarkoitetusta luvan muuttamisesta, joka on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Edellä 89 §:n mukaisesta luvan muuttamisesta maksu peritään toiminnanharjoittajalta vaikka asia on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta.

Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepan-

Ehdotus

2) 169 §:n mukaisista tarkastuksista;
3) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;

4) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 3) 169 §:n mukaisista tarkastuksista, jotka johtavat määräyksen, kehotuksen tai kiellon antamiseen sekä niistä toimenpiteistä jotka ovat tarpeen määräyksen, kehotuksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi;

4) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;

5) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi silloin, kun toimivalta on siirretty kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 138 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Tämän lain 47 a §:n mukaisten lupahakemusten käsittelystä ja valvonnasta kunnalle perittävistä maksusta säädetään maainelain 23 §:ssä.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheuttuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepanun asian käsittelystä, ellei 1 tai 2 momentista muuta johdu tai kysymys ole 89 §:ssä tarkoitetusta luvan muuttamisesta, joka on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Edellä 89 §:n mukaisesta luvan muuttamisesta maksu peritään toiminnanharjoittajalta vaikka asia on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta.

Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepan-

HE 84/2017 vp

Voimassa oleva laki

nun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Julkisten saatavien perimisestä ilman tuomiota tai päätöstä sekä oikeudesta tehdä maksua koskeva perustevalitus säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

206 §

Mikroyritysten valvonnasta perittävä maksu

Sen estämättä, mitä 205 §:ssä säädetään, mikroyrityksiltä perittävien 205 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Maksujen on oltava kohtuulliset myös, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa.

Ehdotus

nun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Julkisten saatavien perimisestä ilman tuomiota tai päätöstä sekä oikeudesta tehdä maksua koskeva perustevalitus säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

206 §

Mikroyritysten valvonnasta perittävä maksu

Sen estämättä, mitä 205 §:ssä säädetään, mikroyrityksiltä perittävien 205 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 2 – 5 kohdassa tarkoitettujen maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Maksujen on oltava kohtuulliset myös, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Edellä 205 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettuihin maksuihin, joiden peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 124, 144 ja 145 §, sellaisena kuin niistä on 124 § laissa
1518/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 144 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

124 §

Tarkastukset

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

- 1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;
- 2) syntyy vaarallista jätettä;
- 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä;
- 4) toimitaan jätteen välittäjänä;
- 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Valvontaviranomaisen on laadittava sellaisen 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma, joka perustuu arviointiin siirrettävistä jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelmassa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle. Tarkastuksia ja muuta valvontaa koskevien suunnitelmien sisällöstä ja tarkastusten toteuttamisesta säädetään lisäksi jätteensirtoasetuksen 50 artiklassa.

Ehdotus

124 §

Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

- 1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;
- 2) syntyy vaarallista jätettä;
- 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä;
- 4) toimitaan jätteen välittäjänä;
- 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Valvontaviranomaisen on laadittava sellaisen 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on laadittava jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten suunnitelma. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitettujen jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomaisen voi yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.*

Edellä 2 momentissa tarkoitetuissa suunnitelmissa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukai-

Ympäristöluvanvaraisten tai rekisteröitävien 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimintojen tarkastuksista ja niiden muusta valvonnasta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastuksia koskevien suunnitelmien sisällöstä ja laatimisesta, riskinarvioinnista sekä tarkastusten ja muun valvontatoiminnan järjestämisestä.

144 §

Maksut asian käsittelystä

Tämän lain ja jätteensirtoasetuksen mukaisen asian käsittelyn maksullisuudesta valtion viranomaisessa ja maksun suuruudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa ja sen nojalla annettavassa ympäristöministeriön asetuksessa.

Tämän lain mukaisen asian käsittelystä kunnan viranomaisessa voidaan periä maksu, jonka perusteeseen sovelletaan valtion maksuperustelakia. Kunnalle perittävän maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Maksua ei periä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepanun asian käsittelystä.

seksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle. Tarkastuksia ja muuta valvontaa koskevien suunnitelmien sisällöstä ja tarkastusten toteuttamisesta säädetään lisäksi jätteensirtoasetuksen 50 artiklassa.

Ympäristöluvanvaraisten tai rekisteröitävien 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimintojen tarkastuksista ja niiden muusta valvonnasta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastuksia koskevien suunnitelmien sisällöstä ja laatimisesta, riskinarvioinnista sekä tarkastusten ja muun valvontatoiminnan järjestämisestä.

144 §

Maksut

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion viranomainen voi periä maksun:

1) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;

2) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen jätteensirtoasetuksen noudattamisen valvomiseksi;

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnan viranomainen voi periä maksun:

1) tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;

2) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;

3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheuttavia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

symässä taksassa.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä, ellei 1 tai 2 momentista muuta johdu.

Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä maksu vireillepanijalta, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

144 a §

Mikroyritysten valvonnasta perittävä maksu

Sen estämättä, mitä 144 §:ssä säädetään, luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa sekä ympäristönsuojelulain 206 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua mikroyritykseltä perittävien 144 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne, ellei kyse ole kansainvälisestä jätteensiirrosta. Mikroyritykseltä perittäviin maksuihin sovelletaan lisäksi, mitä ympäristönsuojelulain 206 §:n 4 momentissa säädetään. Maksua ei peritä luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa, hakemuksesta, joka koskee yksinomaan tämän lain mukaisen maksun kohtuullistamista.

145 §

Kustannusten ja maksujen periminen

Kunnan jätemaksu, 144 §:n 2 momentissa säädetty maksu sekä 123 §:n 4 momentissa ja jätteensiirtoasetuksen 29 artiklassa tarkoitettut kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

145 §

Kustannusten ja maksujen periminen

Kunnan jätemaksu, 144 §:n 1 ja 2 momentissa säädetty maksu sekä 123 §:n 4 momentissa ja jätteensiirtoasetuksen 29 artiklassa tarkoitettut kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Edellä 124 §:n 2 momentissa tarkoitettut jätteen ammattimaisen kuljettamisen, välittämisen ja keräyksen valvontaa koskevat suunnitelmat on laadittava viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2018.

HE 84/2017 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 144 §:ssä säädettyihin maksuihin, joiden peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.